

Leesverslag 22 april 2022: Het vloekhout - Johan de Boose

Oorspronkelijk was de bespreking voor dit boek voorzien op 24 april 2020 maar de lockdown stak er een stokje voor. Twee jaar later kon Willy Peeters dan toch zijn inleiding geven. Johan de Boose studeerde Slavische talen en Oost-Europkunde en dit merk je ook aan dit boek.

Maar wat is het vloekhout? Het is een stuk hout, afkomstig van een boom in Palestina die werd gebruikt voor de kruisiging van de profeet Jesjoea. Het hout blijkt over magische krachten te beschikken: sommigen voelen een siddering wanneer ze het hout aanraken, een soort genotservaring. En het hout kan praten. Het is als een alwetende verteller die weet wat de anderen denken en voelen en veel kennis heeft over de geschiedenis en zo volgen wij als lezer het vloekhout doorheen meer dan 2000 jaar Europese geschiedenis. Het stuk hout komt terecht bij de Romeinse keizer Nero, ligt 1200 jaren in het slib van de Scaldis en wordt gevonden door orthodoxe monniken. Eén van hen schildert een icoon van Maria met gesloten ogen op het opgeknapte stuk hout, waarna de icoon aanbeden wordt en in Rusland belandt en vervolgens in de handen komt van de Russische tsaar, mohammedaanse geleerden, uitvinders, de paus, fascisten, communisten, schilders, wetenschappers en hedendaagse terroristen. En die ontmoetingen tonen vooral gewelddadig, ruw en onmenselijk gedrag. Wat mensen elkaar aandoen is gruwelijk.

Op een of andere manier overleeft het hout toch. Af en toe is er een goed mens die het hout koestert en zelfs als een soort bewaarengel ziet of wordt hij aanbeden als icoon. Het hout zelf gelooft niet in zijn bijzondere kracht en vindt dat de mens zich inbeeldt dat het hem kan redden. Het geloof wordt ironisch benaderd: de bisschoppen tijdens het Vaticaanse Concilie in 1869 noemt hij Sinterklazen en de lijkwade van Turijn noemt hij een lor en zichzelf beschouwt hij als een gewoon stuk hout maar doordat er een tekening op hen staat, vinden de mensen hen - in hun verbeelding - bijzonder. Best ontluisterend allemaal. In het eerste hoofdstuk begint de ontluistering al: Jesjoea is er gekomen doordat Maryam verkracht werd door Romeinse soldaten onder de boom die alles heeft gezien. De boom die gebruikt werd voor de kruisiging en die later in stukken wordt gehakt en waarvan een dikke spaander – het vloekhout – wordt meegenomen door de Romeinse toneelmeester Gaius om als stutbalk voor zijn decor te dienen. En zo begint de reis van het vloekhout.

De aanwezigen op de leeskring waren unaniem: ze vonden het een fantastisch goed geschreven boek en de idee om het vloekhout te laten spreken was origineel. Het geloof heeft de hoofdrol gekregen hier en sommigen voelden pijn in het hart om het verloren gegane geloof. Iemand anders vond één zin heel frappant: 'zwijgen is waar alle goden sterk in zijn'. Het is geen positief boek in de zin dat de mensheid zo slecht wordt voorgesteld. Blijkbaar hebben we niets gekeerd uit de geschiedenis want ook vandaag gebeuren er gruwelijke zaken onder andere in Oekraïne. Maar de ironie zorgt voor ontlasting en tegelijk voor ontluistering qua geloof. Weer iemand anders vond het heel goed dat je het boek hoofdstuk per hoofdstuk kon lezen met wat tijd ertussen en je toch nog kon volgen want telkens is het een andere reis die het vloekhout maakt met nieuwe personages. De mengeling van fantasie en historische figuren en gebeurtenissen werkte heel goed. Sommigen vonden dat de nadruk toch te veel op het lelijke van de mens lag. Er zijn ook veel mensen die deugen, vonden we. Gelukkig maar.

We zijn daarna gezellig nog gaan napraten bij een lekkere pint, heel vreedzaam ook. Gelukkig maar.